

نقشه ذهنی مالی، رویکردی نوین در مشاوره مالی شخصی

هادی هراتیان^۱

علی نجفی مقدم^۲

تاریخ دریافت مقاله: ۹۷/۰۴/۱۱ تاریخ پذیرش مقاله: ۹۷/۰۸/۰۱

چکیده

تصمیم‌گیری در انسان بر اساس ترکیبی از عقل و احساس است بنابراین در تصمیمات مالی، الگو برداری صرف از مدل‌های مالی که بر پایه بازار کاملاً کارآ و انسان کاملاً عقلایی است مفید نخواهد بود. در نتیجه ضروری است مدل‌های رفتاری در تصمیمات مالی جای خود را باز کرده تا تحلیل واقع‌گرایانه‌ای از رفتار مالی شخصی جهت ارائه مشاوره مالی داشته باشیم. مقاله حاضر با هدف ارائه راهکاری جدید جهت مشاوره مالی شخصی تحت عنوان نقشه ذهنی مالی تهیه شده است. با توجه به لزوم مدیریت مالی شخصی در روند زندگی هر فرد و تاثیر رفتار مالی و هوش مالی شخصی در تصمیم‌گیری‌های مالی تلاش کردیم تا این نکات را به عنوان عناصر کلیدی وارد نقشه ذهنی مالی نماییم. پس از انجام مراحل تحقیق مشخص شد که عوامل متعددی از جمله: هوش مالی، رفتار مالی، سوگیری‌های رفتاری، تیپ‌های شخصیتی، سواد مالی، تصمیم‌گیری، مدیریت مالی شخصی، منابع و مصارف مالی بر نقشه ذهنی مالی موثر هستند؛ همچنین به دلیل اینکه نقشه ذهنی مالی از ذهن خود فرد بیرون آمده، بررسی آن به منظور مشاوره مالی می‌تواند در بهبود و افزایش تاثیر مشاوره مالی بر ذهنیت مالی و ادامه رفتار عملی مالی شخص متقاضی مشاوره بسیار مفید واقع شود.

کلمات کلیدی

نقشه ذهنی مالی، مشاوره مالی شخصی، مدیریت مالی شخصی، تصمیم‌گیری مالی، رفتار مالی، هوش

مالی

۱- گروه مدیریت مالی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) hadi.mhmmh@yahoo.com

۲- گروه حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. alirezam@yahoo.com

مقدمه

یک مشاور مالی اطلاعات، مهارت و ابزارهای لازم برای کمک کردن به ما برای رفتن از جایی که حالا هستیم به جایی که در آینده می‌خواهیم باشیم را داراست. مشاوره مالی می‌تواند با بالابردن سطح دانش و آگاهی مردم و کمک به آنها جهت اتخاذ تصمیمات درست و مدیریت صحیح مسائل مالی نقش تأثیرگذاری را ایفا نماید. مشاوران مالی به عنوان نیروی انسانی متخصص، می‌توانند به ما یاد دهند که چطور دارایی‌ها، بدهی‌ها و سرمایه خود را مدیریت کنیم، چطور درآمد خود را افزایش داده و هزینه‌های خود را کنترل نماییم، چطور پس‌انداز کرده و چگونه از این پس‌انداز استفاده نموده و چگونه سرمایه‌گذاری کنیم.

بیان مسأله و اهمیت آن

شاید این سوال مطرح شود که چه نیازی به پژوهش در خصوص مشاوره مالی وجود دارد؟! یا اصلاً چه نیازی به مشاوره مالی وجود دارد؟! مشاوره مالی در حقیقت نوعی مشاوره جهت مدیریت مالی و اخذ تصمیمات صحیح مالی است. با یک مطالعه و بررسی اجمالی در این خصوص به خوبی خلاء وجود مشاوره مالی در جامعه کنونی ما احساس می‌شود. با بررسی بیشتر این موضوع متوجه می‌شویم که در کشور عزیزمان ایران به این امر کمتر توجه شده و یا به طریقی که در این تحقیق به بررسی آن می‌پردازیم، هرگز توجه نشده است.

یک مشاوره مالی می‌تواند با استفاده از نقشه ذهنی مالی، با افزایش اطلاعات و دانش لازم و نیز ایجاد تقارن اطلاعاتی بین افراد جامعه و کاهش تورش‌ها و توجه ویژه به این نکته که تصمیم‌گیری در انسان ترکیبی از عقل و احساس است، در حل و مدیریت مسائل مالی افراد جامعه به آنها کمک نماید.

هدف پژوهش

هدف نهایی ما از یک مشاوره و مدیریت مالی شخصی، تنها رسیدن به یک تعادل در وضعیت مالی نیست بلکه با برنامه‌ریزی صحیح و مدیریت هوشمند مسائل مالی می‌خواهیم در کنار رسیدن به اهداف مالی به آرامش مالی در زندگی برسیم. به خوبی مشخص است که افراد در صورتی که اطلاعات و دانش لازم در خصوص مسائل مالی خود نداشته باشند، تصمیم نادرست یا غیر بهینه گرفته و در مدیریت مسائل مالی خود دچار مشکل می‌شوند و در نتیجه سبب نارضایتی خود شده و صدمات جبران‌ناپذیری را به خود و پیکره اقتصاد وارد می‌نمایند. و در صورتی که این تصمیمات نادرست فراگیر شود می‌تواند منجر به بازدارندگی رشد اقتصادی گردد.

تاریخچه، مروری بر پیشینه تحقیق و چارچوب نظری

تونی بوزان حدود چهل سال پیش اولین نقشه‌های ذهنی را ابداع کرد. با بررسی‌هایی که تا کنون انجام شده به نظر می‌رسد افراد بسیار کمی در ایران با نقشه ذهنی و کاربردهای آن آشنایی دارند. مطالعه در این خصوص و ترکیب آن با مسائل مالی ما را بر این داشت تا با این پژوهش پا در این عرصه نهاده و با توجه به اینکه نقشه ذهنی مالی به دلیل قابلیت‌های ویژه خود توانایی ایجاد طوفان فکری در تحلیل‌های مالی را دارد سعی کنیم با استفاده از نقشه ذهنی مالی در مشاوره مالی روند مدیریت مالی شخصی و تصمیم‌گیری بهینه مالی را در مردم نهادینه نماییم.

تفکر در مغز انسان به صورت سطر به سطر و بر اساس فهرست صورت نمی‌گیرد بلکه به شکل ذاتی شبیه به سایر اشکال طبیعی، نظیر سیستم‌های عصبی و گردش خون انسان، شاخه‌های یک درخت یا رگه‌های روی یک برگ پیش می‌رود. مغز به این شکل فکر می‌کند و برای بهتر اندیشیدن نیازمند ابزاری است که بازتابی از این جریان طبیعی ذاتی باشد. این ابزار نقشه‌ی ذهنی است (بوزان، ۱۳۹۲).

یکی از نکات اساسی در راه اندازی کسب و کار موفق، روش استفاده و مدیریت دانش شخصی است و این شرایط زمانی رخ می‌دهد که توانسته باشید مغز خود و روند اندیشه‌های آن را در اختیار بگیرید. نقشه‌ی ذهنی ابزار ترسیمی و دیداری همه جانبه‌ای برای تفکر است که شما را در ارائه‌ی اندیشه‌های نو و خلاقیت به منظور رونق دادن به کسب و کارتان، حل مشکلات، بازبینی روش‌های فروش، سازماندهی یک گروه یا صرفاً ارتقای کیفیت کاری شما به شکل هر روزه یاری می‌کند (بوزان، ۱۳۹۲).

شکل ۱- نمونه‌ای از نقشه ذهنی یک جلسه

در مقاله‌ای تحت عنوان میزان درک و شناخت دانشجویان از دانش تامین مالی شخصی به این نتایج دست یافتند: همان طور که در همه ابعاد زندگی نیاز به موردی ساده ولی تعیین کننده تحت عنوان (مدیریت شخصی) وجود دارد، (مدیریت شخصی منابع مالی) نیز یکی از مهمترین ابعاد و زیربنا و لازمه دیگر ابعاد مدیریت در زندگی فردی است. مصرف کنندگان آگاه که از نظر مالی آموزش دیده اند، باید

نقشه ذهنی مالی، رویکردی نوین در مشاوره مالی شخصی / هادی هراتیان و علی نجفی مقدم

بهترین تصمیمات را برای خانواده خود بگیرند، تا امنیت اقتصادی و رفاهشان افزایش یابد. خانواده‌های برخوردار از دانش مالی بهتر، قادرند بر جوامع شکوفا و به علاوه بر توسعه اقتصادی جامعه اثر بگذارند. بنابراین، آموزش مالی، نه تنهی برای خانوارهای فردی و خانواده مهم است. بلکه به همان اندازه برای جوامع‌شان هم حائز اهمیت می باشد (کیانوش و دیگران، ۱۳۹۳).

دکتر محمد جلیلی، دکتر موسی احمدی و آقای اکبر فیروزی در مقاله خود در نشریه مطالعات کمی در مدیریت در تابستان ۹۲، تحت عنوان مطالعه رفتار مالی شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت مالی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر، به این نتیجه رسیدند که سه مبحث به شرح زیر مهم‌ترین ویژگی رفتار مالی دانشجویان را تشکیل می‌دهند: ۱- آموزش توسط والدین بر رفتار مالی تأثیر می‌گذارد. ۲- کمبود آگاهی، دانش و مدیریت مالی بصورت قابل ملاحظه‌ای احساس می شود. ۳- آرزوی افزایش ثروت یا ثروت اندوزی جزء لاینفک تفکر و رفتار مالی آنان است (جلیلی، احمدی و فیروزی، ۱۳۹۲).

استاتین و همکارانش در تحقیق در سال ۲۰۰۲ توانستند به مدت ۳ سال مشتریان مشاوره اعتبارات مالی (کسانی که در طرح مدیریت بدهی شرکت نکردند) را ردیابی کنند و نشان دادند که در مقایسه با کسانی که مشاوره نشدند، خانوارهایی که مشاوره دریافت کرده اند در رفتارهای مختلف مدیریت مالی، بهبود پیدا کردند (کاهش بدهی ها، بهتر شدن مدیریت کارت اعتباری، مقادیر پائین تأخیر پرداخت). به طور مشابه، هیراد و زوم در سال ۲۰۰۱ تأثیر مشاوره مالکیت خانه پیش خرید را بررسی کردند و فهمیدند که وام گیرنده‌های مشاوره شده نسبت به سایر کسانی که مشاوره دریافت نموده اند ۱۹٪ کمتر معوقه‌های بانکی داشتند (کیانوش و دیگران، ۱۳۹۳).

در تحقیقی در طی سال ۲۰۱۳ در دانشگاه ماساچوست انجام شد، سواد مالی در اختیار داشتن دانش و درک از مسائل مالی است، که به طور عمده در ارتباط با امور مالی شخصی استفاده می شود. سواد مالی اغلب مستلزم آگاهی از درستی تصمیم‌گیری‌های مربوط به برخی از زمینه های امور مالی شخصی مانند: املاک و مستغلات، بیمه، سرمایه‌گذاری، صرفه جویی (به خصوص برای کالج)، برنامه‌ریزی مالیاتی و بازنشستگی است جینی و همکارانش در مطالعه خود در سال ۲۰۰۳ تحت عنوان "الگوی رفتار مالی: مفاهیمی برای مربیان و سیاستگذاران" به این نتیجه رسیده‌اند که کشف الگوهای رفتارهای مالی با استفاده از مجموعه اطلاعات خاص و جدید می تواند در جهت کمک به مربیان جامعه، متخصصین در امر توسعه جامعه و سیاست‌گذاری که بر ارائه برنامه‌های آموزش مالی هدف‌گذاری می‌کنند، یاری رسان باشد (کیانوش و دیگران، ۱۳۹۳).

بررسی پیرامون رفتار مردم و همچنین متغیرهای مالی و اقتصادی همچنین بررسی در خصوص مشاوره سرمایه گذاری، مالیاتی و تأمین مالی در تحقیقات مختلفی انجام گرفته است ولیکن نگاه جامع تر به مشاوره مالی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. لذا ما در این تحقیق عوامل مختلف تاثیرگذار بر روی نقشه ذهنی مالی که به خودی خود باعث نوآوری این پژوهش می گردد را شناسایی کرده و بعضی از آنها را در آزمون فرضیه ها مورد بررسی قرار می دهیم و اقدام به مشاوره مالی اشخاص حقیقی به طور جامع می پردازیم، به صورتی که تمامی جنبه های سرمایه گذاری و مالیاتی و تأمین مالی و سایر فاکتورها مورد بررسی قرار می گیرد.

پرسش ها و فرضیه های پژوهش

سوالات اصلی تحقیق به شرح ذیل است:

- ۱- چه عواملی که می توانند در طراحی مدل نقشه ذهنی مالی موثر واقع شوند؟
- ۲- چطور می توان با استفاده از نقشه ذهنی مالی جهت ارائه مشاوره مالی به اشخاص حقیقی استفاده کرد؟

فرضیات تحقیق عبارتند از:

- ۱- بین مدیریت مالی شخصی و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد
- ۲- بین مدیریت ریسک مالی و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد
- ۳- بین تصمیم گیری مالی و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد
- ۴- بین تیپ های شخصیتی سرمایه گذاری و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد
- ۵- بین هوش مالی و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد
- ۶- بین منابع و مصارف مالی و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد
- ۷- بین رفتار مالی و سوگیری های رفتار مالی و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد

روش شناسی تحقیق

روش پژوهش

این پژوهش به لحاظ هدف، از نوع تحقیقات کاربردی است زیرا به بررسی ساختار نظری دریافته ها و موقعیت های عملی و واقعی می پردازد و در مورد رفتار مالی مردم و ذهنیت و شیوه تصمیم گیری مالی

نقشه ذهنی مالی، رویکردی نوین در مشاوره مالی شخصی / هادی هراتیان و علی نجفی مقدم

آنها انجام می‌گیرد و نتایج و یافته‌های آن می‌تواند برای حل مشکلات مالی و یا پاسخگویی به مسائل مالی به وسیله مشاوران مالی مفید باشد.

این تحقیق از آن جهت که به وصف وضع موجود پرداخته و تصویری از وضع موجود ارائه می‌دهد، توصیفی و از آن جهت که اطلاعات مورد نیاز آن با استفاده از روش نظرسنجی نمونه به جهت بررسی ویژگی‌های جامعه حاصل شده است (توزیع پرسشنامه را در جامعه و بین نمونه‌ها)، پیمایشی است. در واقع می‌توان گفت این تحقیق از نظر روش و ویژگی‌های موضوع تحقیقی است توصیفی، که توصیف و معرفی پدیده مورد نظر از طریق بر شمردن ویژگی‌ها، ابعاد و حدود آن پدیده صورت می‌پذیرد. این تحقیق می‌تواند به صورت ترکیبی باشد. به صورت کیفی و کمی

در کیفی: با استفاده از مصاحبه با تعدادی از اهالی فن و متخصصین مشاوره مالی که در دسترس هستند به بررسی مولفه‌های تحقیق پرداخته و نقشه ذهنی مالی هوشمند پایه را با استفاده از نتایج بدست آمده از مصاحبه و مطالعات تخصصی قبلی طراحی می‌نماییم.

در کمی: با تدوین پرسشنامه و توزیع آن بین نمونه‌هایی تصادفی از مردم شهر سمنان به جمع‌آوری اطلاعات آنها برای طراحی نقشه ذهنی مالی شخص متقاضی مشاوره می‌پردازیم و تبع آن تاثیر نقشه ذهنی مالی بر روی آن عوامل را بررسی می‌نماییم.

روش اجرای پژوهش: (۱) با استفاده از مطالب علوم مدیریت مالی، حسابداری و اقتصاد، و نیز مصاحبه با افراد متخصص مالی، یک نقشه ذهنی مالی هوشمند پایه طراحی می‌نماییم. (۲) سپس مجموعه‌ای از سوالات را در قالب پرسشنامه طراحی و بین نمونه‌هایی تصادفی از مردم شهر سمنان توزیع می‌نماییم. با استفاده از نتایج بدست آمده از پرسشنامه به ترسیم نقشه ذهنی مالی متقاضی می‌پردازیم. (۳) حال به توجه به نقشه ذهنی مالی هوشمند پایه، نقشه ذهنی مالی متقاضی را مورد تحلیل قرار داده و نقاط قوت و ضعف آن را کشف نموده و در نهایت با استفاده از این اطلاعات اقدام به مشاوره مالی شخصی و ارائه راه کارها می‌نماییم.

ابزار گردآوری اطلاعات

در این تحقیق به منظور گردآوری اطلاعات، از روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است. در روش کتابخانه‌ای با مراجعه به کتب، مجلات، مقالات لاتین و فارسی، مطالب مربوط به بخش تئوریک و ادبیات موضوع تحقیق استخراج گردیده و در روش میدانی نیز با طراحی پرسشنامه و مصاحبه به جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز اقدام گردیده است.

فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار / شماره چهارم / پائیز ۱۳۹۸

کتابخانه‌ای: ۱- با مطالعه و بررسی کتاب‌های مختلف و پایان نامه‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی و دانشگاه‌ها در مورد پیشینه تحقیقات قبلی اطلاعات خوبی دریافت کردیم. ۲- با استفاده از کامپیوتر و اینترنت به جستجو در وب سایت‌ها و پیشینه پژوهش و مقاله‌ها و کتاب‌های الکترونیکی و مطالب جدید و استفاده از بانک‌های مختلف اطلاعات پایان نامه‌ها و مقالات پرداختیم.

میدانی: ۱- پرسشنامه: با تدوین پرسشنامه و توزیع آن بین نمونه‌هایی تصادفی از جامعه هدف به جمع‌آوری اطلاعات آنها برای طراحی نقشه ذهنی مالی شخص متقاضی جهت ارائه مشاوره اقدام می‌نماییم. پرسشنامه شامل مجموعه‌ای از سوالات مکتوب در مورد ذهنیت، نگرش، رفتار، عقاید و ادراکات پاسخگو در مسائل مالی است که در بین نمونه‌ای از جامعه آماری (مردم شهر سمنان) پخش و پس از تکمیل جمع‌آوری می‌شود. ۲- مصاحبه: به وسیله انجام مصاحبه با اهالی فن و متخصصین در زمینه مشاوره مالی به طراحی مدل نقشه ذهنی مالی هوشمند پایه می‌پردازیم. در این روش به صورت حضوری یا غیر حضوری به وسیله یک مصاحبه‌گر از متخصصین مالی پرسش می‌شود.

فنون تجزیه و تحلیل اطلاعات

در هر دو مورد مصاحبه و پرسشنامه: با استفاده از نرم افزارهای SPSS و Excel به تجزیه تحلیل داده‌های بدست آمده پرداختیم.

همچنین با استفاده از اینفوگرافیک و نرم افزار X Mind Map و I Mind Map به ترسیم نقشه ذهنی مالی پرداخته و پس از آن با کمک نرم افزارهای Spss و Excel و سایر ابزارها و نرم افزارها به تجزیه تحلیل آن می‌پردازیم.

پس از استخراج اطلاعات در ابتدا با استفاده از آمار توصیفی اقدام به خلاصه کردن و طبقه‌بندی داده‌های آماری نموده و ویژگی‌های موضوع را به زبان آمار تصویر سازی و توصیف کردیم. سپس با استفاده از آمار استنباطی عملکرد یا ارتباط بین متغیرها و یا رابطه علت و معلولی آنها را مورد بررسی قرار داده و نتایج حاصل از تحقیق بر روی نمونه‌ها را به جامعه تعمیم می‌دهیم.

نمونه‌های آماری که در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفته‌اند به طور تصادفی انتخاب شده‌اند. به منظور تجزیه و تحلیل فرضیه‌ها از آزمون توزیع (T-Student) استفاده شده و نمونه‌ها به طور تصادفی انتخاب گردیده است که با بهره‌گیری از امکانات نرم افزار آماری SPSS که توان و قابلیت بسیار بالایی در انجام تحلیل و تجزیه آماری دارد نتایج تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است.

نقشه ذهنی مالی، رویکردی نوین در مشاوره مالی شخصی / هادی هراتیان و علی نجفی مقدم

برای آزمون فرضیه‌ها از توزیع T-Student استفاده شده است. و چون تعداد نمونه بیشتر از ۳۰ می‌باشد ($N=400$) می‌توان از توزیع Z نرمال استفاده نمود. مقدار آماره به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$\begin{cases} H_0 : \mu \leq 3 \\ H_1 : \mu > 3 \end{cases}$$

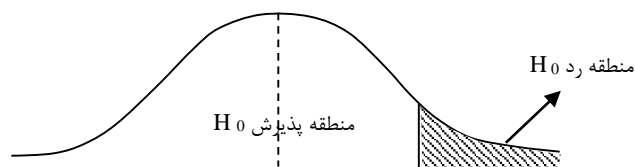
با توجه به اینکه $N > 30$ ($N = 400$) و واریانس جامعه معلوم نمی‌باشد برای برآورد میانگین جامعه (μ) از توزیع t-student کمک می‌گیریم.

بدین منظور ابتدا آماده آزمون یعنی $t_0 = \frac{\bar{X} - \mu}{\frac{s}{\sqrt{n}}}$ را محاسبه و نتیجه را با $t_{1-\alpha}(n-1)$ بدست

آمده با توجه به جدول توزیع (t-s) مقایسه می‌کنیم.

میانگین نمونه \bar{X} واریانس نمونه S تعداد نمونه n $\alpha = 0.05$

در صورت رد فرض H_0 (قبول فرض H_1) با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد بین دو متغیر مربوطه رابطه معنی داری وجود دارد و در صورت قبول فرض H_0 (رد فرض H_1) با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد بین دو متغیر مربوطه رابطه معنی داری وجود ندارد.

شکل ۲- منطقه رد و پذیرش فرض H_0

تعریف متغیرهای مورد مطالعه و تعریف عملیاتی آنها

نقشه ذهنی مالی

نقشه ذهنی مالی یک نوع یادداشت برداری تمام رنگی و مصور از ذهنیت و رفتار مالی فرد است که می‌تواند توسط یک نفر و یا گروهی از افراد، تهیه شود. در کانون نقشه، ایده و یا تصور اصلی مالی قرار دارد. سپس از این کانون، شاخه‌هایی منشعب می‌شوند که نشان‌دهنده ایده‌ها و موضوعات اصلی بوده و همه‌ی آنها به ایده‌ای که در مرکز نقشه قرار دارد متصل هستند، تمام ایده‌ها هم با یکدیگر در ارتباط بوده و این موضوع به نقشه‌ی ذهنی مالی، چنان وسعت و عمق می‌دهد که یک فهرست ساده از ایده‌های

فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار / شماره چهارم / پاییز ۱۳۹۸

مالی هرگز چنین توانایی‌ای ندارد. با توجه به این که این نقشه از ذهن خود فرد بیرون آمده لذا بررسی آن به منظور مشاوره مالی می‌تواند تاثیر پذیری بسیار بالایی بر ذهنیت مالی و در ادامه رفتار عملی مالی فرد داشته باشد.

مالی شخصی

مالی شخصی کاربردی از مبانی علم مالی و مالی رفتاری در تصمیم‌گیری‌های پولی و مالی یک فرد است. این موضوع به چگونگی مدیریت مسائل مالی شخصی، کنترل و ارزیابی دارایی‌های و بدهی‌ها، ایجاد درآمد، بودجه‌بندی، پس انداز و خرج کردن منابع مالی توسط افراد و با در نظر گرفتن ریسک‌ها و موقعیت‌های آینده افراد می‌پردازد. زمان برنامه ریزی امور مالی شخصی، موقعیت‌های مالی متنوعی وجود دارند که فرد باید به آنها توجه کند: مانند حساب‌های بانکی همچون حساب‌های پس‌انداز، کارت‌های اعتباری، حساب‌های جاری، قرض الحسنه یا موقعیت‌های سرمایه‌گذاری همچون (بورس، اوراق مشارکت، صندوق‌های سرمایه‌گذاری) و مالیاتی همچون (مالیات بر درآمد، مالیات بر دستمزد و مدیریت مالیات) و بیمه‌ای (بیمه‌های عمر و پس انداز، بیمه‌های بازنشستگی، بیمه‌های تکمیلی، بیمه مسئولیت، بیمه بیکاری) و خرید و فروش دارایی‌های واقعی همچون (زمین، مسکن، خودرو، طلا و سکه).

هوش مالی

هوشیاری مالی آن بخش از هوشیاری ذهنی ما است که از آن برای حل مشکلات مالی استفاده می‌کنیم. و هوش مالی معیاری برای اندازه‌گیری هوشیاری مالی است. در واقع میزان هوشیاری مالی خود را با اندازه هوش مالی نشان می‌دهیم و بیان می‌کنیم (کیوساکی، ۱۳۹۴، ص. ۵۲).

مالی رفتاری

مالی رفتاری شاخه جدیدی از دانش مالی است. در سطح کلان، مالی رفتاری نظریه‌های مالی کلاسیک به ویژه قاعده‌های فرضیه بازار کاراً را به چالش می‌کشد. در سطح خرد، مالی رفتاری نشان می‌دهد که در دنیای واقعی، رفتار سرمایه‌گذاران با فرض بنیادی عقلایی بودن در مالی کلاسیک سازگاری ندارد و تورش یا سوگیری‌های شناختی و احساسی مردم که آنها را سوگیری‌های رفتاری می‌نامند، نقش با اهمیتی در تصمیم‌گیری‌های مالی و اقتصادی داشته و در نهایت می‌گوید تصمیم‌گیری در انسان ترکیبی از عقل و احساس است.

مدیریت مالی شخصی

در مدیریت مالی شخصی می‌خواهیم دارایی‌ها، بدهی‌ها و سرمایه خود را مدیریت کنیم، درآمد خود را افزایش داده و هزینه‌های خود را کنترل نماییم، پس‌انداز کرده و از این پس‌انداز استفاده نموده و سرمایه‌گذاری کنیم. و هدف ما از آن صرفاً ایجاد یک تعادل مالی نیست بلکه به منظور دستیابی به یک موفقیت مالی و احساس رضایت، امنیت و آرامش در زندگی است. مهمترین وظایف مدیر مالی شخصی می‌تواند تعیین ترکیب دارایی‌ها، تعیین ترکیب منابع تامین مالی، تعیین نرخ رشد، مدیریت نقدینگی باشد.

مشاوره مالی شخصی

نوعی از مشاوره است که در آن فرد مشاور در خصوص مدیریت مسائل مالی شخصی و شیوه تصمیم‌گیری بهینه مالی، شخص متقاضی را راهنمایی و کمک می‌نماید. در این تحقیق مشاور مالی این امر را به وسیله تحلیل نقشه ذهنی مالی و ارائه برنامه‌های مالی مناسب به صورت هوشمند انجام می‌رساند. مشاوره به معنی همکاری کردن و نظر و راهنمایی گرفتن از دیگران، برای انجام دادن کار یا اخذ تصمیم است و بهتر است به صورت تخصصی باشد چرا که برای حل مشکلات و برنامه ریزی برای آینده به کار می‌رود. باید توجه داشت مشاور تسهیل کننده است نه تصمیم گیرنده.

جامعه آماری

جامعه آماری این تحقیق برای پرسشنامه‌ها افراد مرتبط با فعالیت‌های مالی و اقتصادی (از جمله کارمندان بانک، فعالان اقتصادی، ممیزان مالیاتی، حساب‌برسان و ذیحسابان دارایی، افراد شاغل در حرفه حسابداری، حسابرسی و امور مالی در بخش خصوصی و...) از بین مردم شهر سمنان هستند و برای مصاحبه‌ها تعدادی از اهالی فن و متخصصین مشاوره مالی می‌باشند.

حجم نمونه و روش نمونه‌گیری

نمونه عبارتست از تعداد محدودی از آحاد جامعه آماری که بیان‌کننده ویژگی‌های اصلی جامعه باشند.

برای مصاحبه‌ها: نمونه در دسترس

برای پرسشنامه‌ها: نمونه تصادفی که به صورت تصادفی ساده است.

برای پرسشنامه‌ها، تعداد ۴۰۰ نفر به طور تصادفی از بین افراد مرتبط با فعالیت‌های مالی و اقتصادی مردم شهر سمنان انتخاب می‌شوند. برای مصاحبه‌ها، تعداد ۱۰ نفر از متخصصین مالی در دسترس انتخاب می‌شوند.

فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار / شماره چهارم / پائیز ۱۳۹۸

تعیین حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران انجام پذیرفته است: فرمول کوکران یکی از پرکاربردترین روش‌ها برای محاسبه حجم نمونه آماری است.

این محاسبه با سطح خطای ۵ درصد صورت می‌گیرد.

حجم جامعه برابر است با: ۱۸۲۲۶۰

حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران برابر است با: ۳۸۳ که ما در این تحقیق ۴۰۰ در نظر می‌گیریم.

البته اگر از جدول مورگان نیز استفاده کنیم حجم نمونه ۳۸۴ بدست می‌آید.

فرضیه‌ها / پرسش‌های پژوهشی:

فرضیه‌ها پیشنهادها هستند که باید در بوته آزمایش پخته شوند و در کاوش زوایا جلا گیرند تا درستی و نادرستی آنان معلوم گردد. فرضیه‌های این تحقیق با عنایت به اهداف تحقیق و با توجه به سوابق حرفه‌ای مشاوره مالی و بررسی و مطالعه مالی رفتاری و مدیریت مالی شخصی و توجه ویژه به نقشه ذهنی مالی طراحی گردیده است.

سوالات اصلی تحقیق را می‌توان بدین صورت تبیین کرد:

* چه عواملی که می‌توانند در طراحی مدل نقشه ذهنی مالی موثر واقع شوند؟

* چطور می‌توان با استفاده از نقشه ذهنی مالی جهت ارائه مشاوره مالی به اشخاص حقیقی استفاده

کرد؟

در ادامه محقق با استفاده از فرضیات پژوهش، تعیین وجود رابطه بین عناصر مورد نظر محقق که از طریق مصاحبه با خبرگان بدست آمده‌است را با نقشه ذهنی مالی به آزمایش می‌گذارد. این فرضیات عبارتند از:

فرضیه اول: بین مدیریت مالی شخصی و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد

فرضیه دوم: بین مدیریت ریسک مالی و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد

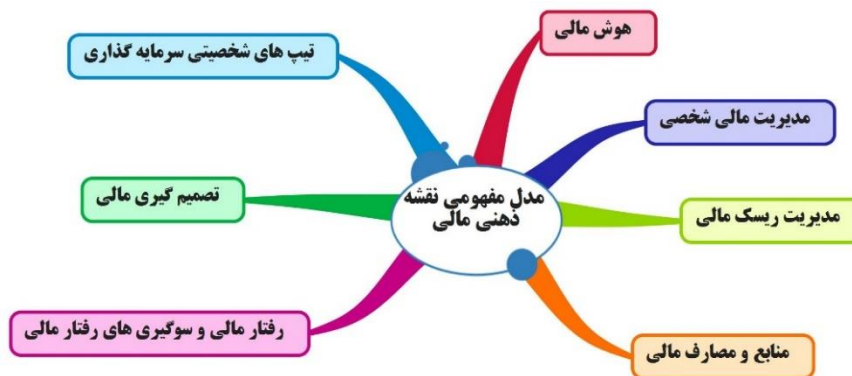
فرضیه سوم: بین تصمیم‌گیری مالی و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد

فرضیه چهارم: بین تیپ‌های شخصیتی سرمایه‌گذاری و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد

فرضیه پنجم: بین هوش مالی و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد

فرضیه ششم: بین منابع و مصارف مالی و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد

فرضیه هفتم: بین رفتار مالی و سوگیری‌های رفتار مالی و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود دارد

شکل ۳- مدل مفهومی تحقیق

یافته‌های پژوهش

نتیجه‌گیری و تحلیل فرضیات و سوالات تحقیق

با توجه به نتایج بدست آمده در آزمون فرضیه‌ها با احتمال ۹۵٪ فرض H_0 در ناحیه بحرانی قرار می‌گیرد، بنابر این فرض H_1 پذیرفته می‌شود. نتیجه‌گیری نهایی فرضیه‌های ۱ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ تأیید فرضیه محقق می‌باشد. همچنین در فرضیه شماره ۲ با توجه به نتایج بدست آمده با احتمال ۹۵٪ فرض H_0 در ناحیه بحرانی قرار نمی‌گیرد، بنابر این فرض H_1 رد می‌شود. نتیجه نهایی فرضیه ۲ رد فرضیه محقق می‌باشد.

جدول ۱- نمونه‌ای از نتایج یکی از فرضیه‌ها

One-Sample Statistics				
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
X2	800	3.55	1.074	.038

One-Sample Test						
Test Value = 3						
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
X2	14.482	799	.000	.550	.48	.62

- مقدار t_0 بدست آمده را با $(1/658) = t_{0.95}(799)$ (که از جدول توزیع $t-S$ بدست آمده) مقایسه می‌کنیم که با توجه به نمودار $t-S$ می‌بینیم که فرض H_0 در ناحیه بحرانی قرار می‌گیرد. بنابراین با توجه به مطالب فوق الذکر در خصوص فرضیه های تحقیق به نتایج ذیل می‌رسیم:
- ۱- بین مدیریت مالی شخصی، تصمیم‌گیری مالی، تیپ‌های شخصیتی سرمایه‌گذاری، هوش مالی، منابع و مصارف مالی و سوگیری‌های رفتار مالی از یک طرف و نقشه ذهنی مالی از طرف دیگر رابطه وجود دارد. یعنی این موارد قطعاً در نقشه ذهنی مالی افراد تاثیر گزار هستند.
 - ۲- با توجه به برداشت افراد، بین مدیریت ریسک مالی و نقشه ذهنی مالی رابطه وجود ندارد.
 - ۳- اکثر افراد با اینکه از نوعی نقشه ذهنی مالی برخوردارند لیکن بدین معنی که در این تحقیق به آن پرداختیم از آن بی‌اطلاع بوده و دانشی در مورد آن ندارند.
 - ۴- افراد در نقشه ذهنی مالی خود به متغیر مدیریت ریسک مالی اهمیت بسیار پائینی می‌دهند. در حالی که از نظر متخصصین مالی این مورد از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است.
 - ۵- اکثریت قاطع افراد تمایل به افزایش پول و ثروت خود به مقدار بسیار زیاد دارند.

استخراج نقشه ذهنی مالی و تشریح آن

با توجه به اطلاعات بدست آمده از پژوهش و مصاحبه با افراد خبره و با استفاده از نظر متخصصین مالی و مطالعات تخصصی در حوزه‌های مالی، مالی رفتاری، نقشه ذهنی، هوش مالی و تصمیم‌گیری، مدلی تحت عنوان نقشه ذهنی مالی استخراج نمودیم. در ادامه به تشریح عناوین مختلف نقشه ذهنی مالی می‌پردازیم.

مدل نقشه ذهنی مالی

مدلی است که در آن می‌توان نقشه ذهنی مالی فرد متقاضی مشاوره مالی را با بررسی زوایای مختلف تفکرات، برنامه ریزی و مدیریت مسائل مالی پس از ترسیم با نقشه ذهنی مالی هوشمند پایه مقایسه نموده و پس از کشف نقاط بحرانی به منظور تصحیح و رفع آنها اقدام به مشاوره مالی نمود. و از آنجایی که این نقشه ذهنی مالی از ذهن خود فرد بیرون آمده لذا بررسی آن به منظور ارائه مشاوره مالی می‌تواند بیشترین تاثیر را در ذهنیت مالی، باورها و رفتار عملی مالی فرد متقاضی مشاوره داشته باشد.

مدل نقشه ذهنی مالی به بررسی عوامل موثر در خلق نقشه ذهنی مالی پرداخته و تاثیر متقابل آنها بر یکدیگر و بر روی نقشه ذهنی مالی را بررسی می‌نماید.

نقشه ذهنی مالی، رویکردی نوین در مشاوره مالی شخصی / هادی هراتیان و علی نجفی مقدم

نقشه ذهنی مالی هوشمند پایه

نوعی از نقشه ذهنی است که در آن تمرکز بر روی مدیریت مالی شخصی (یعنی مدیریت درآمدها، هزینه‌ها، دارایی‌ها، بدهی‌ها، سرمایه، پس‌اندازها، جریان ورود و خروج وجه نقد، ریسک و بازده سرمایه‌گذاری‌ها، ساختار مالی و...) و تصمیم‌گیری درست مالی است و با استفاده از سواد و دانش مالی و نظر متخصصین مدیریت مالی و مشاوران مالی ترسیم می‌شود. پس از مطالعه و بررسی نظر متخصصین مالی متوجه شدیم که عوامل زیر به طور کلی می‌تواند در ترسیم نقشه ذهنی مالی نقش بسزایی ایفا کند:

مدیریت مالی شخصی، بیمه، تیپ‌های شخصیتی سرمایه‌گذاری، تراز مالی، تصمیم‌گیری مالی، سود و زیان، هوش مالی، منابع و مصارف مالی، رفتار مالی و سوگیری‌های رفتاری مالی

شکل ۴- نقشه ذهنی مالی هوشمند پایه - خلاصه

نقشه ذهنی مالی شخصی

نوعی از نقشه ذهنی است که در آن هدف اصلی تمرکز بر روی مدیریت مالی شخصی (یعنی مدیریت درآمدها، هزینه‌ها، دارایی‌ها، بدهی‌ها، سرمایه، پس‌اندازها، جریان ورود و خروج وجه نقد، ریسک و بازده

فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار / شماره چهارم / پائیز ۱۳۹۸

سرمایه‌گذاری ها، ساختار مالی و... و تصمیم‌گیری‌های درست مالی می باشد و با استفاده از تفکرات و ذهنیت هر شخص یا نمونه‌ای از یک جامعه طراحی می‌شود.

مهندسی نقشه ذهنی مالی

مقایسه نقشه ذهنی مالی یک فرد که از تفکرات خودش نشأت می‌گیرد با نقشه ذهنی مالی هوشمند پایه که توسط متخصصین امر مشاوره مالی ترسیم می‌شود و کشف نقاط قوت و ضعف آن و نیز کشف و برنامه‌ریزی راه‌حل‌های مناسب برای بهبود عملکرد نقشه ذهنی مالی و مدیریت بهینه تصمیم‌گیری‌های مالی است.

مقایسه یافته‌های تحقیق با سایر پژوهش‌ها

با توجه به اینکه تحقیقات گذشته و محتوای آنها با موضوع این تحقیق مطابقت بالایی نداشت لذا امکان مقایسه جامعی بین یافته‌های این تحقیق با سایر محققین فراهم نشد. ولیکن به صورت کلی می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- در پژوهشی پیرامون مدیریت شخصی منابع مالی، بحث آموزش مالی را بسیار مهم تلقی کردند. و این در صورتی است که نتیجه تحقیق ما که علاوه بر منابع مالی به سایر مسائل مالی از جمله مصارف مالی نیز پرداخته است نشان می‌دهد که عوامل متعددی در مدیریت مالی شخصی تاثیر گذارند از جمله: هوش مالی، رفتار مالی و سوگیری‌های رفتاری، تیپ‌های شخصیتی سرمایه‌گذاری و سایر عواملی که در نقشه ذهنی هوشمند پایه به آن اشاره شده است.

در پژوهشی با موضوع رفتار مالی شخصی، به موارد زیر را مهمترین ویژگی رفتار مالی دانشجویان را تشکیل می‌دهند: ۱- آموزش توسط والدین بر رفتار مالی تاثیر می‌گذارد. ۲- کمبود آگاهی، دانش و مدیریت مالی بصورت قابل ملاحظه‌ای احساس می‌شود. ۳- آرزوی افزایش ثروت یا ثروت اندوزی جزء لاینفک تفکر و رفتار مالی آنان است.

و این در صورتی است که در این تحقیق ما به این نتیجه می‌رسیم که رفتار مالی از پارامترهای مختلفی منتج می‌شود از جمله: ۱- سوگیری‌های رفتاری شناختی و احساسی که نوع شناختی آن را می‌شود اصلاح کرد ولی تغییر نوع احساسی آن بسیار سخت و تقریباً غیر ممکن است ۲- رفتار مالی به چند گونه است (رفتار عقلایی - رفتار احساسی - رفتار ترکیبی از عقل و احساس). ۳- البته در تحقیق ما نیز ثابت شد آرزوی افزایش ثروت یا ثروت اندوزی در میان مردم به میزان بسیار زیاد وجود دارد.

نتیجه‌گیری و بحث

خلاصه جمع‌بندی

یک مشاوره مالی می‌تواند با افزایش اطلاعات و دانش مالی افراد و کمک به کاهش سوگیری‌های مالی و توجه ویژه به این نکته که تصمیم‌گیری در انسان ترکیبی از عقل و احساس است، در حل و مدیریت مسائل مالی افراد جامعه به آنها کمک نماید. با یک مطالعه و بررسی اجمالی در این خصوص به خوبی خلاء وجود مشاوره مالی شخصی در جامعه کنونی ما احساس می‌شود. هدف نهایی ما از این پژوهش، تنها رسیدن به یک تعادل در وضعیت مالی نیست بلکه با برنامه‌ریزی صحیح و مدیریت هوشمند مسائل مالی می‌خواهیم در کنار رسیدن به اهداف مالی به آرامش مالی در زندگی برسیم. به خوبی مشخص است که افراد در صورتی که اطلاعات و دانش لازم در خصوص مسائل مالی خود نداشته باشند، تصمیم نادرست و در مدیریت مسائل مالی خود دچار مشکل می‌شوند.

پس از انجام مراحل تحقیق به این نتیجه رسیدیم که عوامل متعددی بر نقشه ذهنی مالی موثر هستند (از جمله: هوش مالی، رفتار مالی، سوگیری‌های رفتاری، تیپ‌های شخصیتی، سواد مالی، تصمیم‌گیری، مدیریت مالی شخصی، منابع و مصارف مالی و...) همچنین به دلیل اینکه نقشه ذهنی مالی از ذهن خود فرد بیرون آمده، بررسی آن به منظور مشاوره مالی می‌تواند در بهبود و افزایش تاثیر مشاوره مالی بر ذهنیت مالی و ادامه رفتار عملی مالی شخص متقاضی مشاوره بسیار مفید واقع شود.

این تحقیق به بررسی و تجزیه و تحلیل تعدادی از عوامل تأثیرگذار بر نقشه ذهنی مالی پرداخته است و مدعی تمامی عوامل تأثیرگذار بر نقشه ذهنی مالی نمی‌باشد، چرا که بررسی تمامی عوامل نه تنها خارج از توانایی محقق بوده بلکه انجام تمامی بررسی‌ها در یک تحقیق امکان‌پذیر به نظر نمی‌رسد. در این تحقیق سعی کردیم:

(۱) مدل نقشه ذهنی مالی را به عنوان بهترین روش جهت ارائه مشاوره مالی به اشخاص حقیقی خلق نماییم.

(۲) عواملی که می‌توانند در طراحی مدل نقشه ذهنی مالی موثر واقع شوند و تاثیر متقابل نقشه ذهنی مالی بر آنها را شناسایی کنیم.

(۳) به آحاد افراد جامعه در مدیریت هوشمند مسائل مالی خود کمک کنیم.

(۴) اطلاعات نامتقارن مالی در جامعه را به منظور بهبود تصمیم‌گیری مالی مردم کاهش دهیم.

فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار / شماره چهارم / پائیز ۱۳۹۸

۵) به کاهش انواع تورش‌های رفتاری مالی جهت اخذ مدیریت صحیح مسائل مالی و بهبود تصمیم‌های مالی کمک نماییم.

۶) با توجه به اینکه بر اساس مالی رفتاری، تصمیم‌گیری در انسان ترکیبی از عقل و احساس است، سعی کردیم با استفاده از نقشه ذهنی مالی هوشمند محاسبات عقلی را که مربوط به نیم کره چپ مغز انسان است به احساس که مربوط به نیم کره راست مغز انسان است پیوند دهیم.

۷) به مردم یاری رسانیم تا بتوانند در مدیریت مسائل مالی نگرشی جامع، وسیع، روشن و دقیقی از مسائل و موارد پیش رو داشته باشند و با توجه به این دید روشن و جامع بتوانند تصمیمات مالی صحیحی اتخاذ نمایند.

در ادامه به بیان خلاصه نتایج و یافته‌های پژوهش حاضر به ترتیب ذیل می‌پردازیم:

- ۱- روند اجرای کار مشاوره مالی با استفاده از نقشه ذهنی مالی
- ۲- بحث و نتیجه‌گیری کلی تحقیق
- ۳- جزئیات عوامل موثر بر روی نقشه ذهنی مالی هستند
- ۴- مزایای نقشه‌ی ذهنی مالی نسبت به یادداشت برداری عادی مسائل و مباحث مالی
- ۵- پیشنهادها

روند اجرای کار مشاوره مالی با استفاده از نقشه ذهنی مالی

۱) با استفاده از مطالب علوم مدیریت مالی، حسابداری و اقتصاد، همچنین مشورت با افراد متخصص مالی، یک نقشه ذهنی مالی هوشمند پایه طراحی می‌نماییم.

۲) سپس با فرد متقاضی مشاوره در مورد مسائل پیش روی مالی به مذاکره و تبادل نظر می‌پردازیم.
۳) به فرد متقاضی مشاوره مالی، ترسیم نقشه ذهنی را آموزش داده و از او می‌خواهیم نقشه ذهنی مالی خود را ترسیم نموده و به ما تحویل دهد.

۴) حال به توجه به نقشه ذهنی مالی هوشمند پایه، نقشه ذهنی مالی متقاضی را مورد تحلیل قرار داده و نقاط قوت و ضعف آن را کشف نموده و در نهایت با استفاده از این اطلاعات اقدام به مشاوره مالی هوشمند شخصی و ارائه راه کارها می‌نماییم.

در این پژوهش اصلی ترین بحث ما بر روی نقشه ذهنی مالی است، که البته در آن عوامل مدیریت مالی شخصی و تصمیم‌گیری مالی شخصی گنجانده شده است.

شکل ۵- روند اجرای کار

بحث و نتیجه‌گیری کلی تحقیق

به دلیل اینکه نقشه ذهنی مالی از ذهن خود فرد بیرون آمده، بررسی آن به منظور مشاوره مالی اشخاص حقیقی می‌تواند تاثیر پذیری بسیار بالایی بر ذهنیت مالی و ادامه رفتار عملی مالی فرد داشته باشد. منظور از مشاوره مالی اشخاص حقیقی این است که به افراد کمک کند تا بتوانند تصمیمات مالی هوشمند و مطلوب بگیرند و مسائل مالی خود را هوشمندانه مدیریت کنند. و ابزار ما برای این هوشمندی، نقشه‌ی ذهنی مالی می‌باشد. مشاوره مالی می‌تواند با افزایش اطلاعات و دانش مالی لازم و نیز ایجاد تقارن اطلاعاتی مالی بین افراد جامعه و کاهش تورش‌ها و توجه ویژه به این نکته که تصمیم‌گیری در انسان ترکیبی از عقل و احساس است، در حل و مدیریت مسائل مالی افراد جامعه به آنها کمک نماید.

با نگاهی به مطالعات قبلی انجام شده و نیز وضعیت اقتصادی حال حاضر کشورمان به نظر می‌رسد نوعی عدم آگاهی و عدم اشراف به مسائل مالی همراه با علاقمندی به افزایش ثروت در مردم جامعه وجود دارد، که اگر به این امر توجه و رسیدگی نشود همانگونه که تا به حال توجه چندانی به آن نشده می‌تواند منجر به وارد شدن صدمات جبران ناپذیری به وضعیت اقتصادی و مالی فرد، خانواده و در نهایت جامعه شود. که یکی از راه‌های برطرف کردن این مشکل و یا اصلاح آن ارائه مشاوره مالی شخصی به فرد فرد اقشار جامعه می‌باشد.

فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار / شماره چهارم / پائیز ۱۳۹۸

با عنایت به این موضوع که نیاز به وجود افراد و نهادهای مشاوره مالی شخصی در جوامع کنونی به شدت احساس می شود، لذا مطالب این پژوهش می تواند برای متولیان این امر و علاقمندان به مشاوره مالی شخصی نقطه شروع خوبی باشد. همچنین مطالب مندرج در این تحقیق می تواند مورد استفاده تمامی مشاوران و مدیران مالی شخصی قرار گیرد.

موارد زیر نیز با جزئیات بر روی نقشه ذهنی مالی موثر هستند

مدیریت مالی شخصی، تصمیم‌گیری مالی، هوش مالی، سواد مالی، درآمد‌ها، هزینه‌ها، دارایی‌ها، بدهی‌ها و سرمایه افراد، پس انداز افراد، علایق فردی در نوع به کارگیری/ مصرف پس انداز، ریسک‌ها و بازده‌های موجود، ریسک پذیر بودن یا ریسک گریز بودن افراد، خصلت‌ها و عادت‌های رفتاری، وضعیت اقتصادی اشخاص، داشتن دانش و اطلاعات مالی، ساختار مالی (ساختار سرمایه، دارایی و بدهی و سایر ساختارهای مالی)، پورتفوی مالی (پرتفوی دارایی‌ها، بدهی‌ها، درآمد‌ها، هزینه‌ها) (پرتفوی منابع پس انداز) (پرتفوی مصارف پس انداز)، تجزیه و تحلیل مالی، سرمایه گذاری‌ها، جنسیت، شغل، تحصیلات و سن افراد، تصمیم‌گیری در انسان ترکیبی از عقل و احساس است، تورش‌های رفتاری، عدم تقارن اطلاعاتی.

شکل ۶- نقشه ذهنی مالی هوشمند پایه - کامل

نقشه‌ی ذهنی مالی نسبت به یادداشت برداری عادی مسائل و مباحث مالی مزیت‌هایی دارد

- ۱) فکر اصلی مالی بسیار روشن تر تعریف می شود
- ۲) اهمیت نسبی هر یک از ایده‌های مالی به روشنی قابل تشخیص است.
- ۳) مهم‌ترین ایده‌های مالی را می‌توان به سرعت در مرکز نقشه‌ی ذهنی مالی شناسایی نمود.

نقشه ذهنی مالی، رویکردی نوین در مشاوره مالی شخصی / هادی هراتیان و علی نجفی مقدم

- ۴) پیوند میان مفهوم های کلیدی مباحث مالی بلافاصله قابل شناسایی هستند و راه را برای ایجاد ارتباط میان ایده های مالی و مفهوم های مالی باز می کنند.
- ۵) مرور اطلاعات مالی با کارایی و سرعت انجام می شود.
- ۶) ساختار نقشه ی ذهنی مالی اضافه کردن ایده های مالی و مفهوم های مالی بیشتر را به راحتی ممکن می سازد.
- ۷) هر نقشه ی ذهنی مالی پدیده ای بی مانند است که به نوبه ی خود می تواند به یادآوری دقیق مسائل و راهکارهای مالی کمک کند.
- ۸) به فرد یک مرور کلی از مفاهیم زیادی که مربوط به مسائل مالی است را می دهد.
- ۹) راه های هوشمندانه ای را به فرد نشان می دهد (برای رسیدن به اهداف مالی)
- ۱۰) حجم زیادی از اطلاعات مالی را در یک صفحه جمع می کند (در حافظه و ذهنیت مالی موثر است)
- ۱۱) با مشاهده ی راه حل های مختلف مالی باعث می شود یک مسئله مالی خلاقانه حل شود.

جدول ۲- تفاوت نقشه های ذهنی با یادداشت های خطی

نقشه های ذهنی	یادداشت های خطی
زاینده به شما در تفکر بدون محدودیت و مرتبط ساختن اندیشه های بیشتر و تازه تر کمک می کند. امکانات نامحدود	گزینشی شما را وادار می کند بهترین اندیشه های خود را کنار بگذارد و جوهر خلاقیت را در وجودتان می خشکاند. فهرست محدود کننده

پیشنهادها

پیشنهاد می شود تا با بررسی دقیق معانی و مفاهیم ریسک مالی و مدیریت ریسک مالی در مالی رفتاری درک مردم را از این نوع ریسک بالا ببریم. همانطور که ریسک مالی در مالی رفتاری، عبارت است از میزان احتمال خطر یا نگرانی یک شخصی یا یک سرمایه گذار از اینکه به اهداف مالی یا سرمایه گذاری که در نظر دارد، می رسد یا خیر. لذا توصیه می شود تا با مراجعه به مشاوران مالی و اخذ مشاوره از آنان سعی در برطرف کردن این نقطه بحرانی داشته باشند تا بتوانند در مسائل مالی خود بدون هیچ مشکلی اقدام به تصمیم گیری و انتخاب راهکار نمایند.

فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار / شماره چهارم / پاییز ۱۳۹۸

همچنین می‌توانند با مطالعه متون مالی، مالی رفتاری، نقشه ذهنی، تصمیم‌گیری و مدیریت مالی این تورش را کنترل و یا برطرف نمایند.

مدل نقشه ذهنی مالی جهت ارائه مشاوره مالی به اشخاص حقیقی با احتمال بسیار زیاد مدلی نو و تازه کار می‌باشد. لذا پیشنهاد می‌شود به دلیل تاثیر بالایش بر روی ذهنیت مالی و رفتار عملی مالی افراد از آن در آموزش مسائل مالی و کلاس‌های تحلیل مالی استفاده شود.

پیشنهاد می‌شود با توجه به نیاز جامعه، نهادهایی غیر دولتی و یا در صورت لزوم دولتی جهت ارائه مشاوره مالی به اشخاص حقیقی ایجاد گردد که بنای اصلی کار آنها مشاوره مالی شخصی با استفاده از نقشه ذهنی مالی و یا هر روش دیگر باشد.

فهرست منابع

- (۱) بریگام، یوجین. اف و ارهارت، مایکل. سی. (۲۰۰۵). مدیریت مالی در تئوری و عمل (۱). ترجمه: علی پارسائیان و علیرضا فراهانی. تهران: انتشارات ترمه؛ ۱۳۹۱
- (۲) بریگام، یوجین. اف و ارهارت، مایکل. سی. (۲۰۰۵). مدیریت مالی در تئوری و عمل (۲). ترجمه: علیرضا فراهانی. تهران: انتشارات ترمه؛ ۱۳۹۱
- (۳) بوزان، تونی (۲۰۱۰). نقشه های ذهنی برای کسب و کار. ترجمه: شکوه آرونی. تهران: انتشارات پندار تابان؛ ۱۳۹۲
- (۴) بوزان، تونی. نقشه ی ذهن. ترجمه: عفت داوودی. قم: انتشارات کامکار؛ ۱۳۹۰
- (۵) بوزان، تونی. قدرت تصویر سازی ذهنی. ترجمه: شکوه آرونی. تهران: انتشارات پندار تابان؛ ۱۳۹۳
- (۶) پمپین، میشل. ام (۲۰۰۶). دانش مالی رفتاری و مدیریت دارایی. ترجمه: دکتر احمد بدری. تهران: انتشارات کیهان؛ ۱۳۸۸
- (۷) جلیلی، محمد؛ احمدی، موسی و فیروزی، اکبر (۱۳۹۲). مطالعه رفتار مالی شخصی دانشجویان کارشناسی ارشد مدیریت مالی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر ورودی مهر ۱۳۹۰. مطالعات کمی در مدیریت، سال چهارم، شماره دوم، ۱۸۷-۱۹۷.
- (۸) جونز، چارلز. پی. مدیریت سرمایه گذاری (چاپ یازدهم). ترجمه: رضا تهرانی و عسگر نوربخش. تهران: انتشارات نگاه دانش؛ ۱۳۹۲
- (۹) سعیدی، علی و فراهانیان، سیدمحمدجواد. مبانی اقتصاد و مالی رفتاری. تهران: شرکت اطلاع رسانی و خدمات بورس؛ ۱۳۹۰
- (۱۰) شیرکوند، سعید. سازمان های پولی و مالی. تهران: انتشارات کویر؛ ۱۳۹۱
- (۱۱) کلاسون، جورج. ثروتمندترین مرد بابل. ترجمه: مهدی مجرد زاده کرمانی. تهران: موسسه فرهنگی راه بین؛ ۱۳۹۳
- (۱۲) کیانوش، مهسا؛ جلیلی، محمد؛ احمدی، موسی و همکاران (۱۳۹۳). میزان درک و شناخت دانشجویان از دانش تامین مالی شخصی. فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه گذاری، سال سوم، شماره دوازدهم، ۴۱-۵۳.
- (۱۳) کیوساکی، رابرت. هوش مالی خود را افزایش دهید. ترجمه: سیدمحمدحسین بهشتیان و امیر کامگار. تهران: انتشارات پارسیا؛ ۱۳۹۱

14) Michael Pompian and John Longo, "Incorporating Behavioral Finance into Your Practice", Journal of Financial Planning (March 2005)